

Euroopan
komissio

Sosiaaliturvaoikeudet Suomessa

Euroopan komissio

Työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosasto

Osasto D: Sosiaaliset oikeudet ja osallisuus

Yksikkö D2: Sosiaaliturva

Yhteydenotot: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=2&langId=fi&acronym=contact>

Euroopan komissio

B-1049 Brysse

Sosiaaliturvaoikeudet Suomessa

Käsikirjoitus on valmistunut Heinäkuu 2024

Tämä asiakirja on laadittu Euroopan komissiolle, mutta se kuvastaa vain tekijöidensä mielipiteitä, eikä Euroopan komissio ole vastuussa tämän julkaisun käytön mahdollisista seurauksista. Lisätietoa Euroopan unionista on saatavilla internetissä (https://european-union.europa.eu/index_fi). Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024

© Euroopan unioni, 2024

Euroopan komission asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat periaatteet perustuvat 12. joulukuuta 2011 annettuun komission päätökseen 2011/833/EU (EUVL L 330, 14.12.2011, s. 39). Jollei toisin mainita, tämän asiakirjan uudelleenkäyttö on sallittua Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) -lisenssin mukaisesti (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tämä tarkoittaa sitä, että uudelleenkäyttö on sallittua, kunhan lähde mainitaan asianmukaisesti ja mahdollisesti tehdyt muutokset ilmoitetaan.

Sellaisten aineiston osien käyttö tai jäljentäminen, jotka eivät ole Euroopan unionin omaisuutta, saattaa edellyttää lupaa suoraan asianomaisilta oikeudenhaltijoilta.

Jossain vaiheessa elämääsi saatat tarvita sosiaaliturvaetuuksien tarjoamaa tukea. Jos asut pysyvästi maassa ja täytät etuuksien saamisen edellytykset, sinulla on oikeus saada tukea. Sinulla voi kuitenkin olla myös EU-lainsäädännön nojalla oikeus sosiaaliturvaetuuksiin, vaikka et asuisikaan pysyvästi maassa. Alla kerrotaan, milloin voit hakea etuuksia, mihin sinulla on oikeus ja miten voit hakea niitä.

Sisällysluettelo

PERHE	6
Äitiys ja isyys	7
Lapsilisä	8
Tuki pienten lasten hoitamiseen	9
TERVEYS	12
Julkinen terveydenhoito	13
Sairauspäiväraha	14
Palvelut ja tukitoimet iäkkäille ja vammaisille henkilöille	15
Omaishoitajan tuet	16
Sairaanhoidokorvaukset	18
HEIKENTYNYT TYÖKYKY	19
Työkyvyttömyyseläke	20
Vammaistuet	21
Työtapaturmat ja ammattitaudit	22
ELÄKKEET	24
Vanhuuseläke	25
Perhe-eläke t	26
TOIMEENTULOTUKI	28
Toimeentulotuki	29
TYÖTTÖMYYS	31
Työttömyysturva	32
ULKOMAILLA ASUMISEN VAIKUTUS TUKIIN	34
Ulkomailla asumisen vaikutus etuuksiin	35
Muutto Suomeen	36
VAKITUINEN ASUINPAIKKA	39
Vakinainen asuinpaikka	40

Perhe

Äitiys ja isyys

Kun perheeseen tulee vauva, äiti ja isä saavat etuuksia vauvan hoitamisen helpottamiseksi.

Tässä kappaleessa esitellään seuraavat etuudet:

- Äitiysavustus
- Raskausraha
- Vanhempainraha

Mitä etuuksia äiti ja isä saavat?

Äidit saavat äitiysavustuksen, kun heidän raskautensa on kestänyt vähintään 154 päivää ja kun heille on tehty terveystarkastus. Voit valita joko äitiyspakkauksen, joka sisältää lastenhoitotuotteita, tai 170 euron verottoman rahasumman.

Raskausvapaa alkaa yleensä 30 arkipäivää ennen laskettua syntymäaikaa. Kun raskausvapaasi alkaa, saat Kelasta raskausrahaa 40 arkipäivän ajalta.

Jos altistut työssäsi säteilylle, kemiallisille aineille tai tarttuville taudeille eikä sinulle voida järjestää muuta työtä, voit jäädä pois työstä heti, kun raskaus on todettu. Saat tältä ajalta **erityisraskausrahaa**.

Vanhempainvapaan voit aloittaa lapsen syntymän jälkeen. Kela maksaa **vanhempainrahaa** yhteensä 320 arkipäivän ajalta. Jos lapsella on kaksi vanhempaa, päivät jaetaan tasan kummankin vanhemman kesken. Voit halutessasi luovuttaa osan vanhempainrahapäivistä toiselle vanhemmalle, huoltajalle, puolisollesi tai toisen vanhemman puolisolle.

Voit myös olla töissä osa-aikaisesti ja hakea samalle ajalle **vanhempainrahaa osittaisena**.

Jos adoptoit lapsen ulkomailta, voit hakea Kelan **adoptiotukea** maksaaksesi adoptiokustannuksia. Voit tehdä hakemuksen heti, kun kansainvälinen adoptiotoimisto on tunnistanut alle 18-vuotiaan hoitoosi sijoitettavan lapsen ja Suomen valtioiden välinen adoptioneuvosto on hyväksynyt adoption.

Adoptiotuen saaminen edellyttää, että olet Suomen sosiaaliturvajärjestelmän piirissä. Adoptiotuki on verovapaa kiinteämääräinen maksu.

Mitä ehtoja minun pitää täyttää etuuksia saadakseni?

Äitiysavustusta ja raskausrahaa voidaan myöntää, kun raskaus on kestänyt 154 päivää.

Mitkä ovat etuuteni ja miten haen niitä?

Vanhempainrahan ja raskausrahan suuruus määräytyy vuositulon 12 kalenterikuukauden tarkastelujakson perusteella, joka edeltää oikeuden alkamista edeltävää kalenterikuukautta.

Vanhempainraha on seuraavan suuruinen:

- Ensimmäiset 16 päivää: 90 % päiväansioista, kun vuositulot ovat enintään 67 296 euroa, tai 32,5 % tämän tason ylittävistä vuosituloista.
- 17. päivästä eteenpäin: 70 % päiväansioista, kun vuositulot ovat enintään 43 740 euroa; 40 % vuositulojen ollessa 43 741–67 296 euroa; ja 25 % vuositulojen ollessa yli 67 296 euroa.

Raskausraha on 90 % päiväansioista, kun vuositulot ovat enintään 67 296 euroa, ja 32,5 % tämän tason ylittävistä vuosituloista.

Jos sinulla ei ole tuloja, rahat maksetaan vähimmäistasoisina.

Päivärahan määrät ja hakemusprosessi on selitetty Kelan internetsivuilla.

Äitiysavustus on verotonta. Vanhempainrahasta ja raskausrahasta maksetaan veroa.

Termien selityksiä

Kela: Suomen sosiaalivakuutuslaitos.

Hyödyllisiä lomakkeita ja linkkejä

Voit hakea etuuksia verkosta:

- [Raskausraha](#)
- [Vanhempainraha](#)

Lisätietoja:

- [Raskausraha- ja vanhempainrahapäivien laskuri](#) (vain suomeksi)
- [Vanhempainraha- ja raskausrahasummien laskuri](#) (vain suomeksi)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

Voit ottaa yhteyttä Kelan asiakaspalveluun [soittamalla](#) tai lähettämällä [sähköpostia](#).

Lapsilisä

Suomessa lapsiperhe saa lapsilisää, jonka suuruus määräytyy lasten lukumäärän mukaan.

Kuka saa lapsilisää?

Kela maksaa lapsilisää alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisää voi saada lapsen syntymää seuraavan kuukauden alusta.

Lapsilisä maksetaan normaalisti äidille tai isälle tai muulle lapsen hoidosta vastuussa olevalle aikuiselle. Lapsilisä voidaan myös maksaa toiselle lapsen hoidosta vastuussa olevalle henkilölle ja joissakin tapauksissa yli 15-vuotiaalle lapselle itselleen.

Milloin lapsilisää maksetaan?

Kela maksaa lapsilisää alle 17-vuotiaista lapsista, jotka asuvat Suomessa. Lapsilisää maksetaan kuukausittain kunnes:

- lapsi täyttää 17 vuotta;
- lapsi muuttaa ulkomaille tai;
- lapsi alkaa saada työkyvyttömyyseläkettä.

Joissakin tapauksissa EU-maista tulevien työntekijöiden lapsillekin voidaan maksaa lapsilisää, vaikka lapsi ei asu Suomessa. Pyydä lisätietoja Kelan asiakaspalvelusta <https://www.kela.fi/lapsiperheet>.

Paljonko saan lapsilisää ja miten haen sitä?

Perheen lasten lukumäärä korottaa lasta kohden maksettavan lapsilisän määrää. Saat korotusta jokaisesta luonasi asuvasta ja lapsilisään oikeuttavasta lapsesta.

Saat lapsilisään korotusta myös, jos olet naimaton etkä ole avoliitossa kenenkään kanssa. Korotuksen saa, vaikka lasten vanhemmilla olisi yhteishuoltajuus.

Lapsilisä on veroton etuus.

Lapsilisän määrän löydät Kelan internetsivuilta, <https://www.kela.fi/lapsilisa>.

Lapsilisää haetaan Kelan toimistosta. Sitä voi hakea myös Kelan verkkosivujen kautta: <https://www.kela.fi/omakela>.

Hyödyllisiä lomakkeita ja linkkejä

- [Lapsilisähakemus](#)
- [Hakemuslomakkeet](#)
- [Sähköinen asiointi](#)
- [Lapsiperheet](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [Sosiaaliturvan yhteensovittaminen EU:ssa](#)

Keneen otan yhteyttä?

Voit ottaa yhteyttä Kelan asiakaspalveluun [soittamalla](#) tai lähettämällä [sähköpostia](#).

Tuki pienten lasten hoitamiseen

Vanhempainvapaan jälkeen perheillä on kolme erilaista yhteiskunnan tukemaa vaihtoehtoa järjestää lapsen hoito, kunnes lapsi aloittaa koulunkäynnin: kunnallinen päivähoito, yksityisen hoidon tuki tai kotihoidon tuki.

Mitä tukia perhe voi saada?

Vanhemmat ovat oikeutettuja kunnan järjestämään **päivähoitopaikkaan** lapselleen, ja se voi olla joko päiväkotitai perhepäivähoito.

Jos perheen alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä päivähoidossa, perhe voi hakea **lasten kotihoidon tukea**. Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista, sukulainen tai muu hoitaja.

Yksityisen hoidon tukea voi saada perhe, jossa alle kouluikäistä lasta hoitaa perheen palkkaama hoitaja tai yksityinen päivähoidon tuottaja.

Jos äiti tai isä lyhentää työaikaansa keskimäärin enintään 30 työtuntiin ja hoitaa korkeintaan 3-vuotiasta lasta, hän voi hakea **joustavaa hoitorahaa**.

Jos perheessä on pieniä koululaisia ja teet korkeintaan 30-tuntista työviikkoa, tukesi on **osittainen hoitoraha**.

Milloin voin saada tukea?

Kunnallinen päivähoito

Jokaisella alle kouluikäisen lapsen vanhemmalla on oikeus saada lapselleen kunnan järjestämä päivähoitopaikka riippumatta vanhempien varallisuudesta tai siitä, käyvätkö he töissä. Kunta perii päivähoidosta maksua perheen koon ja tulojen mukaan. Pienituloisimmilta perheiltä maksua ei peritä lainkaan. Perheillä on oikeus lapsen maksuttomaan esiopetukseen vuoden ajalta ennen perusopetuksen alkua.

Kotihoidon tuki

Perhe voi hakea kotihoidon tukea, jos siihen kuuluu alle 3-vuotias lapsi, joka ei osallistu kunnalliseen päivähoitoon. Jos perheessä on lisäksi yli 3-vuotias lapsi, hänestäkin voi saada kotihoidon tukea. Lasten kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha ja hoitolisä. Osa kunnista maksaa kotihoidon tuen saajalle kuntalisää.

Yksityisen hoidon tuki

Yksityisen hoidon tukea voi hakea, jos alle kouluikäistä lasta hoitaa kunnan hyväksymä yksityinen päivähoidon tuottaja tai yksityishenkilö, jonka kanssa perhe on tehnyt vähintään kuukauden työsopimuksen ja joka ei kuulu lapsen kanssa samaan kotitalouteen. Lasta voi hoitaa myös sukulainen, esimerkiksi isovanhempi, jos perhe tekee hänen kanssaan työsopimuksen ja maksaa hänelle palkkaa. Lasten yksityisen hoidon tukeen kuuluu hoitoraha, hoitolisä ja mahdollisesti kuntalisä kotikunnasta riippuen.

Kotihoidon ja yksityisen hoidon tuet ovat lapsikohtaisia. Jos perheessä on useampia lapsia, perhe voi valita lapsikohtaisesti kotihoidon tai yksityisen hoidon tuen lapsen iän, hoitopaikan tai hoitajan mukaan. Perhe voi siis saada samanaikaisesti sekä kotihoidon että yksityisen hoidon tukea eri lapsista.

Joustava hoitoraha

Joustava hoitoraha on tarkoitettu alle 3-vuotiaan lapsen isälle, äidille tai muulle huoltajalle. Joustavaa hoitorahaa maksetaan kerrallaan vain yhdestä perheen lapsesta. Molemmat vanhemmat voivat kuitenkin saada joustavaa hoitorahaa, mikäli he järjestävät työnsä niin, että he hoitavat lasta eri aikoina, esimerkiksi eri viikonpäivinä. Keskimääräinen työaika on enintään 30 tuntia viikossa tai 80 prosenttia normaalista kokopäivätyön työajasta. Vanhemman täytyy olla työ- tai virkasuhteessa tai, YEL- tai MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluva yrittäjä tai apurahansaaja, jolla on MYEL-vakuutus. Joustavaa hoitorahaa ei voi saada vanhempi, joka saa erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, hoitaa lasta itse ja saa kotihoidon tukea tai saa osittaista hoitorahaa jostakin perheen lapsesta.

Osittainen hoitoraha

Perhe voi hakea osittaista hoitorahaa myös pienten koululaisten vanhemmille. Osittaista hoitorahaa voi saada, kunnes lapsen toinen kouluvuosi päättyy. Jos lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, osittaista hoitorahaa voi saada, kunnes lapsen kolmas lukuvuosi perusopetuksessa päättyy. Vanhempi voi tehdä enintään 30-tuntista työviikkoa. Osittaista hoitorahaa maksetaan kerrallaan vain yhdestä lapsesta, vaikka perheessä olisi useampi tukeen oikeutettu lapsi. Osittaista hoitorahaa voivat saada sekä isä että äiti, kunhan vanhemmat hoitavat lasta eri aikoina. Osittaista hoitorahaa ei voi saada, jos vanhempi saa kotihoidon tukea ja hoitaa lasta itse, vanhempi saa vanhempainpäivärahaa samaan aikaan tai vanhempi saa joustavaa hoitorahaa (toinen vanhemmista voi saada toisesta lapsesta joustavaa hoitorahaa).

Tukien määrä ja niiden hakeminen

Kunnalliseen päivähoitoon pääsemiseksi tulee ottaa yhteyttä kuntaan.

Kotihoidon tuessa hoitorahan määrä on kaikille sama, mutta hoitolisän määrä riippuu perheen tuloista. Myös Kelan muut etuudet voivat vaikuttaa kotihoidon tuen määrään, katso [täältä](#).

Yksityisen hoidon tuki muodostuu aina samansuuruisesta hoitorahasta sekä hoitolisästä, jonka saaminen riippuu perheen koosta ja tuloista.

Joustava hoitoraha on porrastettu kahteen ryhmään vanhemman työajan mukaan. Siihen eivät vaikuta perheen tulot.

Osittainen hoitoraha on aina samansuuruinen. Siihen eivät vaikuta perheen tulot.

Kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen, joustavan hoitorahan ja osittaisen hoitorahan määrä ja hakuohjeet löytyvät Kelan [sivuilta](#)

Osa kunnista maksaa kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen kuntalisää.

Termien selityksiä

Pidennetty oppivelvollisuus: lapsi käy koulua normaalia pidempään, koska ei ole saavuttanut peruskouluopetukselle asetettuja tavoitteita 9 vuoden kuluessa. Lisätietoa saa [Opetushallituksen sivuilta](#).

Pakollinen koulutus alkaa, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta, ja päättyy joko, kun lapsi on suorittanut peruskoulun tai kun 10 vuotta on kulunut (ts. sen kouluvuoden päättyessä, jona oppilas täyttää 17 vuotta.)

Hyödyllisiä lomakkeita ja linkkejä

- [Kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen hakemus;](#)
- [Joustavan hoitorahan ja osittaisen hoitorahan hakemus.](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [Perhe-etuudet](#)

Keneen otan yhteyttä?

- Lisätietoja kunnallisesta päivähoidosta sekä kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä saa kunnan sosiaalitoimesta tai päivähoitotoimistosta
- [Varhaiskasvatus](#)
- [Yksityisen hoidon tuki](#)

Muiden taloudellisten tukien osalta ota yhteyttä [Kelan](#) asiakaspalveluun.

Terveys

Julkinen terveydenhoito

Suomessa hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS vastaavat terveydenhuoltopalveluiden tuottamisesta. Jokainen maassa asuva on oikeutettu julkisiin terveydenhuoltopalveluihin.

Mitä julkinen terveydenhoito on?

Suomen valtio turvaa perustuslakinsa mukaan jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä. Sosiaali- ja terveydenhoito on hyvinvointialueiden vastuulla. Tähän hyvinvointialueet saavat tukea valtiolta.

Terveydenhoidon tavoitteena on edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä ja sosiaalista turvallisuutta sekä kaventaa terveyseroja.

Julkinen terveydenhoito Suomessa sisältää:

- terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisy, hoidon ja kuntoutuksen;
- äitiys- ja lastenneuvolat;
- rokotukset;
- lääkärin, hammaslääkärin ja hoitajien vastaanotot;
- mielenterveyspalvelut, ensihoidon ja päivystyksen;
- sairaalat;
- kotisairaanhoidon;
- koulu- ja opiskelijaterveydenhoidon;
- työterveyshoidon.

Perusterveydenhoidolla tarkoitetaan erilaisia perustason terveyspalveluita sekä väestön terveydentilan seuranta ja terveyden edistämistä.

Suomessa vakituisesti asuvat ovat oikeutettuja sairaanhoidon lisäksi myös ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin.

Millaisia julkisen terveydenhoidon palveluita Suomessa voi saada?

Julkista sairaanhoitoa saa pääasiassa julkisissa terveyskeskuksissa ja sairaaloissa. Terveyskeskuksissa on pääosin yleislääkäreitä, jotka voivat antaa lähetteen erikoislääkärille sairaalaan. Kaikki Suomessa asuvat henkilöt ovat oikeutettuja palveluihin.

Jos tapaus on kiireellinen, potilaalle on annettava hoitoa hänen asuinmaastaan riippumatta.

Suomessa asuvat ovat oikeutettuja paitsi sairaudenhoitoon myös ennaltaehkäiseviin palveluihin. Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy ovat tärkeitä tavoitteita Suomessa. Esimerkiksi rokotusohjelmalla ja hyvällä hygienialla on saatu useimmat tartuntataudit ja epidemiat torjuttua etenkin lasten keskuudessa. Elämäntapojen muutosta tukemalla on saatu esimerkiksi sydän- ja verisuonitauteja vähentymään. Myös tapaturmien vähentäminen on tärkeä tavoite.

Terveyskeskukset

Hyvinvointialue tuottaa perusterveydenhoidon palvelut terveyskeskuksessa, joka on kuntalaisten lähin terveydenhoitopiste. Terveyskeskuksissa on monenlaisia perustason palveluita:

- lääkärinvastaanotto;
- vuodeosasto sairaalahoitoa tarvitseville;
- sairaanhoitajien vastaanotto;
- terveysneuvonta, johon kuuluvat myös äitiys- ja lastenneuvolat;
- seulontatutkimukset ja rokotukset;
- suun terveydenhoito;
- mielenterveyspalvelut;

- kotisairaanhoido ja -sairaalahoito;
- päivystys äkillisiä lieviä sairauksia varten. Virka-ajan ulkopuolella päivystys on usein sairaalan yhteydessä.

Henkilö voi valita, minkä terveyskeskuksen palveluita hän käyttää – oman terveyskeskuksen ei tarvitse olla lähin. Omaa terveyskeskusta voi vaihtaa korkeintaan kerran vuodessa.

Sairaalat

Sairaloita on Suomessa ympäri maata – 21 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupungin ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin yhteisalue, joiden sairaalat palvelevat alueensa ihmisiä.

Sairaloissa annetaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluja. Erikoissairaanhoido tarkoittaa sairaalassa annettavaa lääketieteellisten erikoisalojen mukaista tutkimusta ja hoitoa, kuten kirurgisia leikkaustoimintoja tai psykiatrista sairaalahoitoa. Sairaalaan voi saada lähetteen terveyskeskuslääkäriltä. Sairaloissa on päivystys kiireellisiä tapauksia varten.

Miten pääsen julkisen terveydenhoidon palveluihin?

Kiireellisessä tapauksessa voit hakeutua suoraan lähimpään terveyskeskukseen tai sairaalaan.

Muissa tapauksissa voit varata ajan puhelimitse terveyskeskuksesta. Terveyskeskuksessa voit päästä terveydenhoitajan tai yleislääkärin vastaanotolle ja saada perustutkimuksia laboratoriossa. Terveyskeskuksen kautta pääset myös muiden terveysten palveluiden, kuten kotisairaanhoidon tai mielenterveyspalveluiden piiriin.

Erikoislääkärin vastaanotolle pääsee yleislääkärin läheteellä, jonka voi saada terveyskeskuksen yleislääkäriltä.

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen voin ottaa yhteyttä?

Ota yhteyttä kotipaikkasi hyvinvointialueen terveyskeskukseen.

Kiireellisissä tapauksissa Suomen hätänumero on 112.

Sairauspäiväraha

Kun sairastut, voit saada sairauspäivärahaa korvauksena ansioiden menetyksestä.

Milloin voin hakea sairauspäivärahaa?

Joskus voi sairastua niin vakavasti, ettei voi tilapäisesti työskennellä. Tällöin Kela korvaa sairaudesta johtuvaa ansionmenetystä sairauspäivärahalla siltä ajalta, kun et voi työskennellä.

Jos sairauden aikana voi työskennellä osa-aikaisesti terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta, voi saada osasairauspäivärahaa.

Mitä ehtoja on sairauspäivärahan saamiseen?

Sairauspäivärahaa maksetaan 16–67-vuotiaille. Oikeus sairauspäivärahaan alkaa, kun sairaus on kestänyt sairastumispäivän lisäksi yhdeksän arkipäivää. Tältä omavastuujalta työnantaja maksaa yleensä palkkaa. Lisäksi useimmat työnantajat maksavat palkan täysimääräisenä 1–2 ensimmäisen kuukauden ajalta.

Työkyvyttömyyden ajalta tarvitaan lääkärintodistus.

Kela maksaa sairauspäivärahaa enintään vuoden ajan (300 työpäivää). Jos saat sairausajaltasi palkkaa, Kela maksaa korvauksen työnantajallesi.

Osasairauspäivärahaa saavan työajan ja palkan on vähennyttävä 40–60 prosenttiin aiemmasta. Osasairauspäivärahaa voi saada enintään 150 arkipäivää.

Mitkä ovat etuuteni ja miten haen niitä?

Sairauspäivärahan määrä lasketaan vuositulojen perusteella. Seuraavat seikat otetaan huomioon vuosituloja laskettaessa:

- palkat
- vakuutustarkoituksessa huomioitavat palkat
- itsenäisen ammatinharjoittajan (YEL) ja maanviljelijöiden (MYEL) eläkevakuutusjärjestelmien piiriin kuuluvat tulot
- tietyt korvaukset, joihin sinulla on oikeus (työttömyyskorvaus, opintoraha)

Voit saada sairauspäivärahaa, vaikka sinulla ei olisi lainkaan työ- tai etuustuloja. Silloin päiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä. Sairauspäivärahan määrän voit tarkistaa Kelan sivuilta, <https://www.kela.fi/sairastaminen>.

Sairauspäiväraha on veronalaista tuloa.

Hyödyllisiä lomakkeita ja linkkejä

Voit hakea sairauspäivärahaa verkossa:

- [Sairauspäivärahahakemus](#)
- [Sairauspäivärahaa voi hakea myös sähköisesti](#)
- [Sairauspäivärahälaskuri \(vain suomeksi\)](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

Voit ottaa yhteyttä Kelan asiakaspalveluun [soittamalla](#) tai lähettämällä [sähköpostia](#).

Palvelut ja tukitoimet iäkkäille ja vammaisille henkilöille

Jos arjesta selviytyminen kotona ei suju sairauden, vamman tai korkean iän takia, voit saada avuksi erilaisia palveluita. Jos kotiin annettavat palvelut eivät enää riitä tukemaan arjessa selviytymistä, voidaan siirtää palveluasumiseen tai laitoshoitoon.

Millaisia palveluita ja tukitoimia on tarjolla iäkkäille ja vammaisille henkilöille?

Useimmiten vammainen tai ikääntynyt henkilö haluaa asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Siksi kotona asumista tuetaan mm. kotipalvelun ja kotisairaanhoidon palveluilla:

- **Tukipalveluita** voidaan järjestää henkilöille, jotka tarvitsevat niitä ikään, sairauteen, vammaisuuteen tai muuhun vastaavaan syyhyn liittyvän toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi. Tukipalvelut sisältävät ateriapalvelun, Vaatehuoltopalvelua ja siivouspalvelua sekä osallisuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta tukevia tai edistäviä palveluja.
- **Kotihoito** tukee ja auttaa arkipäivän askareissa ja henkilökohtaisten toimintojen, kuten hygienian, hoitamisessa. Kotihoito sisältää hoitoa ja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden huomioimista sekä toimintakykyä edistäviä toimintoja sekä vuorovaikutusta ja muita arkipäivässä selviytymistä tukevia toimintoja. Kotihoito sisältää myös kotisairaanhoidon asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.
- **Kotona asumista** voidaan tukea myös asunnon muutostöillä eli varmistamalla, että koti palvelee entistä paremmin arkipäivässä selviytymistä.
- **Kotisairaanhoidossa** suoritetaan asiakkaan kotona sairaanhoitajan tai lääkärin määräämiä sairaanhoidollisia toimia eli esimerkiksi otetaan näytteitä, valvotaan lääkitystä ja seurataan vointia.

Vammaisille myönnetään myös esimerkiksi apuväline-, kuljetus- ja tulkkauspalveluita. Vammainen henkilö voi saada myös muun muassa henkilökohtaista avustusta, kuntoutusta ja sopeutumisvalmennusta. Tavoitteena on tukea vammaisen henkilön työ- ja toimintakykyä ja omatoimisuutta. Vammaisille järjestetään työllistymistä tukevaa toimintaa, työhönvalmennusta sekä päivä- ja työtoimintaa vammaisten työllistämiseksi ja vammaisen henkilön itsenäisen elämän ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämiseksi.

lääkille tarjolla olevilla ehkäisevillä palveluilla ja kuntoutuksella pidetään yllä ikäihmisten toimintakykyä. Palveluihin sisältyvät mm. neuvontapalvelut (kuten seniори-infot), hyvinvointia edistävät kotikäynnit, päiväkeskukset, rokotukset jne.

Jos kotona asuminen ei enää ole mahdollista, tarjolla on erilaisia **asumispalveluja**. Asumispalveluja voidaan antaa yksiköissä, joissa on henkilökunta paikalla ympäri vuorokauden tai vain päivällä. Asumispalveluja voidaan järjestää palvelutalossa, ryhmä- tai hajautettuna asumisena. Vaikeavammaiselle palveluasumista voidaan järjestää myös kotiin.

Jos kotona asuminen ei suju tuesta huolimatta eikä palveluasuminen ole vaihtoehto, turvaututaan laitoshoidon. Pitkäaikaisella laitoshoidolla hyvinvointialue voi vastata iäkkäiden palvelutarpeeseen vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai mikäli kyse on asiakkaan tai potilaan turvallisuudesta. Pitkäaikaiseen laitoshoidon ei kuulu pelkästään ympärivuorokautinen hoito, vaan siihen sisältyvät myös ravinto, lääkkeet, puhtaus, vaatetus, kuntoutus ja sosiaalista hyvinvointia edistävät palvelut.

Sekä palveluasumista että laitoshoidon voidaan tarjota myös lyhytaikaisesti. Lyhytaikaishoidolla tuetaan ikäihmisten ja vammaisten selviytymistä kotona tai hoitavan omaisen jaksamista, kun hoidettava pääsee palveluasumiseen tai laitoshoidon lyhytaikaisiksi jaksoiksi. Samalla ehkäistään pysyvän palveluasumisen tai laitoshoidon tarvetta.

Milloin voin saada apua kotiin tai päästä palveluasuntoon tai laitoshoidon?

Hyvinvointialue myöntää palveluja yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Arviointi perustuu asiakkaan omaan näkemykseen sekä yhden tai useamman asiantuntijan arvioon. Kiireellisissä tapauksissa palveluiden tarve on aina arvioitava välittömästi.

Arvioinnin perusteella tehdään palvelu- ja hoitosuunnitelma. Suunnitelman laativat hyvinvointialueen viranomaiset yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa tai laillisen edustajansa kanssa. Hyvinvointialue tekee suunnitelman pohjalta päätöksen annettavista palveluista.

Miten haen palveluita?

Ota yhteys oman hyvinvointialueesi sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Lomakkeita, joita saatat tarvita

Yleistä tietoa palveluista ja tukitoimista löytyy Sosiaali- ja terveysministeriön (www.stm.fi/sotepalvelut) ja Suomen Kuntaliiton (www.kunnat.net) verkkosivuilta. Hyvinvointialueiden verkkosivuilla on tarkempaa tietoa niiden tarjoamista palveluista.

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen voi ottaa yhteyttä?

Ota yhteyttä hyvinvointialueesi sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Omaishoitajan tuet

Voit hakea kunnalta omaishoidon tukea, jos sukulaisesi tai läheinen henkilösi hoitaa sinua sairastuessasi tai vammautuessasi, tai jos ikääntyessäsi alat tarvita apua.

Mikä omaishoidon tuki on?

Omainen tai muu läheinen henkilö voi hoitaa vanhusta, vammaista tai sairasta henkilöä kotona.

Jos hoitotyö on vaativaa ja sitovaa, hoitoa tarvitseva henkilö voi saada omaishoidon tukea. Sitä voi saada lyhyt- tai pitkäaikaiseen hoidontarpeeseen. Omaishoidon tukea koskevat sopimukset allekirjoitetaan aina hoitoa tarvitsevan henkilön hyvinvointialueen kanssa.

Hoidettavan omaishoidon tukeen sisältyvät:

- Omaishoito;
- sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, jotka määritellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa, ja
- palvelut omaishoitajan vapaa-aikana.

Omaishoitajan tukeen sisältyvät:

- hoitopalkkio
- vapaat
- eläke- ja tapaturmavakuutus, ja
- sosiaalipalvelut
- terveys- ja hyvinvointitarkastukset
- valmennus
- koulutus

Milloin voin saada omaishoidon tukea?

Hoidettavan hyvinvointialue myöntää omaishoidon tuen.

Oikeus omaishoidon tukeen ei ole subjektiivinen eli ehdoton oikeus, vaan hyvinvointialue päättää sen myöntämisestä. Myöntämisperusteet vaihtelevat jonkin verran hyvinvointialueittain.

Omaishoidon tukea voidaan myöntää yleensä, jos:

- henkilö tarvitsee kotiloissa hoitoa tai huolenpitoa alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun syyn takia;
- hoidettavan omainen tai läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta;
- hoitajan terveys on riittävän hyvä omaishoitajalle;
- omaishoito takaa riittävän hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden hoidettavalle yhdessä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa, ja
- hoidettavan koti on omaishoitoon sopiva.

Hyvinvointialue saattaa periä hoidettavalta maksun omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi järjestettävistä tai muista omaishoidon tuen sopimukseen kuuluvista palveluista.

Miten haen omaishoidon tukea?

Omaishoitajalle maksettavan palkkion suuruus riippuu hoidon sitovuudesta ja hyvinvointialueesta, jossa hoitoa suoritetaan. Vähimmäismäärät on kuitenkin määrätty ja ne löytyvät sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta <http://www.stm.fi/sotepalvelut>.

Hoitopalkkio on veronalaista tuloa. Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksetaan korotettua hoitopalkkiota.

Omaishoidon tukea haetaan hoidettavana olevan henkilön hyvinvointialueelta.

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen voi ottaa yhteyttä?

Lisää tietoa omaishoidon tuesta, hakemisesta ja järjestelyistä saat hoidettavan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Sairaanhoitokorvaukset

Voit halutessasi käyttää yksityisen terveydenhuollon palveluita. Kela maksaa niiden käytöstä sinulle korvauksen. Saat korvausta myös lääkkeistä.

Mikä on sairaanhoitokorvaus?

Suomessa toimii julkisen terveydenhuollon lisäksi paljon yksityisiä lääkäriasemia ja sairaaloita. Niiden käyttäminen maksaa usein enemmän kuin julkisen sairaanhoidon palvelut, mutta voit saada sairaanhoitokorvauksen kattamaan kuluja. Sairaanhoitokorvaus korvaa osan kuluistasi.

Kela maksaa korvausta myös lääkkeiden hinnasta. Sairausvakuutus voi korvata lääkkeet osittain tai jopa kokonaan.

Kuinka paljon korvausta saa?

Sairausvakuutus korvaa potilaalle osan kuluista, jotka ovat aiheutuneet annetusta hoidosta ja tutkimuksista. Korvauksen määrä perustuu Kelan määrittämiin taksoihin. Myös hammaslääkärin hoidosta ja tutkimuksista saa korvausta.

Sairaanhoitokorvaukset löydät Kelan sivuilta. Myös matkakustannukset korvataan, jos ne ylittävät Kelan määrittelemän omavastuuosuuden.

Lääkkeistä korvataan ne lääkkeet, jotka kuuluvat korvausjärjestelmään. Korvausta voi saada myös ravintovalmisteista ja perusvoiteista, jos ne ovat osa hoitoa. Määrä on tietty prosenttiosuus lääkkeen hinnasta sen jälkeen, kun siitä on vähennetty omavastuuosuus kalenterivuotta kohden.

Lääkekustannusten omavastuulla on kalenterivuositainen katto.

Lisätietoja korvattavista lääkekustannuksista on Kelan sivuilla: www.kela.fi/laakkeet

Miten saan korvauksen?

Yleensä yksityinen lääkäriasema tai laboratorio vähentää Kelan korvauksen palkkiostaan jo palvelua maksettaessa. Lääkekorvaus vähennetään lääkkeen hinnasta yleensä jo apteekissa. Niin sanotun suoraan korvauksen saaminen edellyttää pääsääntöisesti, että olet Suomessa sairausvakuutettu ja sinulla on Kela-kortti. Poikkeuksista löydät lisätietoa Kelasta www.kela.fi/sairaanhoito

Korvauksia voi hakea myös jälkikäteen Kelasta.

Sairausvakuutuskorvausten saaminen edellyttää, että kuulut Suomen sairausvakuutuksen piiriin. Olet vakuutettu, jos asut Suomessa vakinaisesti, työskentelet Suomessa tai sinulla on yritystoimintaa Suomessa. Muiden kuin sairausvakuutettujen oikeuksista löydät tietoa Kelasta www.kela.fi/sairaanhoito.

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

Lisätietoa on saatavilla [Kelan](#) asiakaspalvelusta.

Heikentynyt työkyky

Työkyvyttömyyseläke

Jos menetät osan työkyvystäsi sairauden, vian tai vamman vuoksi vähintään vuoden ajaksi, voit olla oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Milloin voi hakea työkyvyttömyyseläkettä?

Jos työkykysi alenee niin, ettet pysty enää käymään töissä, voit hakea täyttä työkyvyttömyyseläkettä. Sitä voi saada työeläkkeenä, kansaneläkkeenä tai takuueläkkeenä. Jos pystyt käymään osittain töissä, voit hakea työeläkkeenä osatyökyvyttömyyseläkettä.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään yleensä vasta, kun olet saanut sairauspäivärahaa noin vuoden ajan.

Mitä ehtoja pitää täyttää?

Työkyvyttömyyseläkkeen voi saada, jos ei sairauden, vian tai vamman takia kykene tekemään tavallista omaa työtään tai siihen verrattavaa työtä.

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää työeläkejärjestelmässä 18–62-vuotiaalle työkyvyttömälle henkilölle. Työeläkejärjestelmässä vaihtoehtoja on neljä:

- täysi työkyvyttömyyseläke;
- määräaikainen kuntoutustuki;
- osatyökyvyttömyyseläke ja;
- osakuntoutustuki.

Täyteen eläkkeeseen on oikeutettu, jos työkyvystä on menetetty vähintään 3/5. Osatyökyvyttömyyseläkkeen voi saada 2/5:n työkyvyttömyydellä. Yli 60-vuotiailla työkyvyn vaatimusta lievennetään.

Kansaneläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää 16–64-vuotiaalle työkyvyttömälle henkilölle. Eläke voi olla joko pysyvä työkyvyttömyyseläke tai määräaikainen kuntoutustuki. Eläkkeen määrään vaikuttavat Suomessa asuttu aika, muut eläkkeet ja perhesuhteet. Kansaneläkkeen saamisen edellytys on, että hakija on asunut Suomessa vähintään kolme vuotta 16 vuotta täytettyään. Muissa EU-/ETA-maissa kertynyt vakuutusajasta voidaan ottaa huomioon asuinaikavaatimusta täytettäessä edellyttäen, että vähintään yksi vuosi vaaditusta ajasta on vietetty Suomessa. Alle 19-vuotiaana työkyvyttömäksi Suomessa asuessaan tullut henkilö saa aina täyden eläkkeen asumisajasta riippumatta.

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan eläkkeet jäävät pieniksi, voidaan lisäksi maksaa takuueläkettä. Takuueläkettä maksetaan vain Suomessa asuvalle henkilölle. Takuueläkkeen saadakseen hakijan on haettava kaikki muut eläkkeet, joihin hänellä voi olla oikeus.

Mitkä ovat etuuteni määrät ja miten haen niitä?

Työeläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläkkeen määrässä otetaan huomioon se, miten eläke olisi kehittynyt, jos henkilö olisi voinut jatkaa töissä vanhuuseläkeikään asti (nk. tuleva aika). Voit arvioida työeläkkeen määrää esimerkiksi [Eläketurvakeskuksen laskurilla](#).

Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen määrän löydät Kelan sivuilta, <https://www.kela.fi/elakelaiset>.

Työkyvyttömyyseläkettä haetaan joko verkossa Kelan verkkopalvelun kautta tai työkyvyttömyyseläkehakemuslomakkeella, ja siihen tulee liittää lääkärinlausunto. Tietoa työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta löydät Kelan sivuilta, <https://www.kela.fi/kuntoutustuki-ja-tyokyvyttömyyselake-nain-haet>.

Takuueläkettä voi hakea Kelan verkkopalvelun kautta, paperilomakkeella tai puhelimitse. Lisätietoja takuueläkkeen hakemisesta on [Kelan sivuilla](#).

Hyödyllisiä lomakkeita

[Hakemus työkyvyttömyyseläke](#)

Voit hakea työeläkettä seuraavasta osoitteesta: <https://www.tyoelake.fi/>.

[Jos olet asunut ulkomailla, täytä myös seuraava liite.](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

Voit ottaa yhteyttä Kelan asiakaspalveluun [soittamalla](#) tai lähettämällä [sähköpostia](#).

Vammaistuet

Vammaistuet tukevat vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä ja tähtäävät elämänlaadun parantamiseen.

Tässä kappaleessa annetaan tietoa seuraavista:

- Alle 16-vuotiaan vammaistuki
- 16 vuotta täyttäneen vammaistuki
- Eläkettä saavan hoitotuki

Mitä vammaisetuudet ovat?

Vammaistuet on tarkoitettu tukemaan henkilön itsenäistä selviytymistä ja parantamaan hänen elämänlaatuaan. Vaikeasti sairas tai vammainen voi saada myös kuntoutusta tai apuvälineitä. Alle 16-vuotiaille ja 16 vuotta täyttäneille on omat vammaisetuutensa.

Vammaistukia on kolme erilaista:

- Alle 16-vuotiaan vammaistuki.
- 16 vuotta täyttäneen vammaistuki.
- Eläkettä saavan hoitotuki.

Milloin voin hakea vammaisetuutta?

Alle 16-vuotiaan lapsen vammaistuki on tarkoitettu lapselle, joka on pitkäaikaisesti sairas tai vammainen. Sairauden diagnoosi tai vamman vakavuus eivät ratkaise sitä, saako lapsi vammaistukea. Tukea voidaan maksaa, jos sairaus tai vamma luo hoito- ja kuntoutustarpeen ja tavanomaista suuremman rasituksen sekä vaatii suurempaa sitoutumista kuin samanikäisen terveen lapsen hoito. Rasituksen ja sidonnaisuuden tulee jatkua vähintään kuusi kuukautta.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki on tarkoitettu 16 vuotta täyttäneelle vammaiselle tai pitkäaikaisesti sairaalle henkilölle. Hänen toimintakykynsä tulee olla heikentynyt vähintään vuoden ajan, ja sairauden, vian tai vamman tulee aiheuttaa haittaa, avuntarvetta, ohjauksen tai valvonnan tarvetta tai erityiskustannuksia.

Eläkettä saavan hoitotuki on tarkoitettu vammaiselle tai pitkäaikaisesti sairaalle eläkeläiselle. Tukea voi saada, jos toimintakyky on heikentynyt vähintään vuoden ajan ja sairaus, vika tai vamma aiheuttaa avuntarvetta, ohjauksen tai valvonnan tarvetta taikka erityiskustannuksia.

Kaikkien kyseisten tukien osalta perustuki voidaan suurentaa korotetuksi tueksi sairauden kustannusten perusteellai.

Mitkä ovat etuuteni ja miten haen niitä?

Lapsen ja aikuisen vammaistuki sekä eläkettä saavan hoitotuki on porrastettu kolmeen tasoon: perustuki, korotettu tuki ja ylin tuki.

Vammaisetuuksien määrään eivät vaikuta tulot tai varallisuus. Vammaisetuudet ovat verottomia etuuksia.

Vammaisetuuksia haetaan Kelan vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen tulee liittää lääkärinlausunto, joka ei saa olla puolta vuotta vanhempi. Etuutta ei voida myöntää takautuvasti yli puolelta vuodelta ilman erityistä syytä.

Termien selityksiä

Toimintakyky: toimintakyvyn katsotaan heikentyneen silloin, kun sairaus, vika tai vamma heikentää kykyä huolehtia itsestään, selviytyä välttämättömistä kotitaloustöistä tai selviytyä työ- ja opiskelutehtävistä.

Eryiskustannukset: Eryiskustannuksilla tarkoitetaan tarpeellisia ja ylimääräisiä kustannuksia, jotka sairaus, vika tai vamma aiheuttaa ja joista henkilö vastaa itse. Kustannuksina hyväksytään yleensä vain jatkuvat kustannukset, jolloin niitä tulee olla vähintään 6 kuukauden ajalta. Eryiskustannuksia ovat esimerkiksi sairaanhoito- ja lääkekulut, ylimääräiset matkakustannukset ja kotipalvelun tai kotisairaanhoidon kustannukset. Eryiskustannuksiksi ei lueta esimerkiksi ruoka- tai vaatekuluja, harrastustoiminnan, laitteiden hankinnan tai auton kuluja.

Hyödyllisiä lomakkeita

- [Alle 16-vuotiaan vammaistuki](#)
- [Yli 16-vuotiaan vammaistuki tai eläkettä saavan hoitotuki](#)
- [Sähköinen asiointipalvelu](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

- [Ota yhteyttä Kelan asiakaspalveluun](#)
- [Kelan asiointipalvelu verkossa](#)

Työtapaturmat ja ammattitaudit

Kaikki Suomessa työskentelevät työntekijät ovat vakuutettuja työtapaturmien ja ammattitautien varalta.

Jos töissä tapahtuu tapaturma

Kaikki työntekijät Suomessa ovat vakuutettuja työtapaturmien ja ammattitautien varalle – ensimmäisestä työpäivästä lähtien.

Työnantajan on otettava lakisääteinen tapaturmavakuutus kaikille työntekijöille haluamastaan vakuutusyhtiöstä. Tapaturmavakuutuksesta huolehtivat yksityiset vakuutusyhtiöt. Valtion työntekijöille tapaturmat korvaa Valtionkonttori.

Tapaturman sattuessa

Jos sinulle sattuu työtapaturma tai epäilet saaneesi ammattitaudin:

- Ilmoita heti työnantajallesi tai lähimmälle esimiehellesi;
- Saat vakuutustodistuksen, jolla saat vammaasi tai sairautesi hoitoa maksutta;
- Hakeudu hoitoon ensisijaisesti työterveyshuoltoon.

Mitkä etuuteni ovat ja miten haen niitä?

Tapaturmavakuutus korvaa tarpeellisia sairaanhoitokuluja ja maksaa ansionmenetyksestä päivärahaa, tapaturmaeläkettä tai kuntoutusrahaa. Päivärahaa maksetaan, jos työkyvyttömyys kestää vähintään kolme päivää tapaturmapäivää lukuun ottamatta. Päivärahaa maksetaan enintään vuoden ajalta.

Ensimmäisen neljän viikon ajan päiväraha on yhtä suuri kuin työnantajan maksama sairausajan palkka. Tämän jälkeen työntekijän päiväraha määräytyy vuosityöansion perusteella.

Jos työkyvyttömyys jatkuu vielä vuoden kuluttua tapaturmasta, työntekijälle maksetaan tapaturmaeläkettä. Jos työkyvyttömyys on osittaista, päiväraha ja tapaturmaeläke voidaan maksaa myös osakorvauksena.

Kuntoutusrahaa maksetaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta.

Päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha ovat veronalaisia tuloja.

Vamman tai ammattitaudin aiheuttamasta pysyvästä haitasta maksetaan verovapaata haittarahaa.

Kuolemantapauksissa maksetaan perhe-eläkettä sekä leskelle että lapselle. Perhe-eläke on veronalaista tuloa. Lisäksi maksetaan hautausapua.

Tapaturmavakuutuksesta korvataan myös lääkinnällistä ja ammatillista kuntoutusta sekä eräitä kustannusten korvauksia.

Hakeminen

Kun sinulle sattuu työtapaturma tai epäilet ammattitautia, ilmoita siitä työnantajallesi. Työnantaja on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen vakuutuslaitokselle. Hoitava lääkäri lähettää tarvittavan lääkärintodistuksen suoraan vakuutuslaitokseen.

Jos työnantaja ei tee tapaturmailmoitusta, voit tehdä itsekin kirjallisen ilmoituksen työtapaturmasta tai ammattitaudista vakuutuslaitokselle. Ole yhteydessä siihen vakuutuslaitokseen, josta työnantaja on ottanut tapaturmavakuutuksen.

Termien selityksiä

Vuosityöansio: Vuositulot hakemuksessa ilmoitetun tapaturman hetkellä.

Tapaturma on äkillinen, ennalta arvaamaton ja ulkoisen tekijän aiheuttama tapahtuma, josta seuraa vamma tai sairaus. Työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka sattuu työtehtävän aikana ja työpaikalla sattuvia tapaturmia. Se voi tarkoittaa lisäksi tiettyjä erityistilanteita työpaikan ulkopuolella (esimerkiksi työmatkalla).

Työperäiset sairaudet eli ammattitaudit ovat sairauksia, joiden suurin aiheuttaja on jokin työssä oleva tekijä, joka aiheutuu fyysisestä (esim. melusta), kemiallisesta (esim. jauho- ja puupölyt) tai biologisesta (esim. bakteerit) altistuksesta.

Tarpeellisia lomakkeita

Tapaturma- ja ammattitauti-ilmoitus: <https://www.tvk.fi/korvaaminen/tapaturman-satuttua/>

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

Työtapaturman sattuessa ota yhteyttä työnantajaasi, vakuutusyhtiöön ja työterveyshuollon yksikköön.

Eläkkeet

Vanhuuseläke

Eläke turvaa toimentuloa, kun et ole enää työelämässä ikäsi vuoksi.

Tässä kappaleessa annetaan tietoa seuraavista:

- työeläke
- kansaneläke
- takuueläke

Kenelle eläke on tarkoitettu?

Vanhuuseläke on tarkoitettu turvaamaan toimeentuloa vanhuuden aikana.

Eläkejärjestelmä koostuu työeläkkeestä ja kansaneläkkeestä.

Kaikki Suomessa työskentelevät palkansaajat ja yrittäjät ansaitsevat ansiosidonnaista työeläkettä.

Ne, jotka eivät ole olleet ansiotyössä, ja ne, joiden työeläke on pieni, saavat kansaneläkettä.

Kaikille eläkeläisille on taattu eläkkeen vähimmäistaso takuueläkkeenä.

Työeläke, kansaneläke ja takuueläke

Eläkeikää nostetaan 3 kuukaudella vuosittain, kunnes se on 65 vuotta.

- 64 vuotta ja 3 kuukautta 1959 syntyneille;
- 64 vuotta ja 6 kuukautta 1960 syntyneille;
- 64 vuotta ja 9 kuukautta 1961 syntyneille;
- 65 vuotta vuosina 1962–1964 syntyneille.

Eläkeikää vuonna 1965 ja sitä myöhemmin syntyneille mukautetaan elinajanodotuksella, joka määritetään 62 vuoden iässä.

Työeläkkeet

Työnantaja huolehtii eläkkeestäsi puolestasi. Jos olet työsuhteessa, työnantajasi pidättää palkastasi automaattisesti eläkemaksusuutesi. Jos olet yrittäjä, joudut maksamaan itse eläkemaksun kokonaisuudessaan. Eläkelaitokset keräävät eläkemaksut, hallinnoivat eläkerahastoja ja myöntävät ja maksavat eläkkeet.

Kansaneläkettä voi saada, jos et saa lainkaan työeläkettä, tai jos työeläkkeesi on pieni. Kansaneläkkeen myöntää ja maksaa Kela. Sen saamisen edellytyksenä on, että olet asunut Suomessa vähintään kolme vuotta täytettyäsi 16 vuotta. Muissa EU-/ETA-maissa karttunut vakuutusajaksi voidaan ottaa huomioon kolmen vuoden asumisajan täyttämiseksi edellyttäen, että Suomessa asuttua aikaa on vähintään yksi vuosi.

Kansaneläkkeen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Voit aloittaa vanhuuseläkkeen jo 64-vuotiaana, jos olet syntynyt ennen vuotta 1962, jolloin sitä kutsutaan [varhennetuksi vanhuuseläkkeeksi](#). Vuonna 1962 tai sen jälkeen syntyneet eivät voi enää saada varhennettua vanhuuseläkettä.

Takuueläke on vähimmäiseläke, jolla turvataan 65 vuotta täyttäneiden (tai 64 vuotta täyttäneiden varhennettua vanhuuseläkettä saavien), vain pientä eläkettä saavien henkilöiden toimeentuloa. Sitä maksetaan vain Suomessa asuville henkilöille. Jos muut eläketulot jäävät alle vähimmäistason, puuttuva osa maksetaan takuueläkkeenä. Takuueläkkeen saadakseen hakijan on haettava kaikki muut eläkkeet, joihin hänellä voi olla oikeus.

Mitkä ovat etuuteni ja miten haen niitä?

Työeläkkeen määrä riippuu työsuhteesi kestosta ja tuloistasi, eikä eläkkeellä ole euromääräistä ylärajaa.

Voit arvioida työeläkkeen määrää esimerkiksi [Eläketurvakeskuksen laskurilla](#).

Työeläkehakemuksen voi täyttää sähköisesti tai paperilomakkeella ja jättää eläkelaitokseen tai Kelan toimistoon. Työeläkkeen myöntää yleensä se eläkelaitos, jossa olet viimeiseksi ollut vakuutettuna.

Työeläkelaitoksia ovat yksityisellä sektorilla työeläkevakuutusyhtiöt, eläkesäätiöt ja eläkekassat ja julkisella puolella Keva ja Ahvenanmaan maakunnan hallitus.

Kansaneläkkeen määrään vaikuttaa se, kuinka pitkään olet asunut Suomessa 16 ja 65 ikävuoden välillä ja kuinka paljon saat työeläkettä, sekä se, elätkö yksin vai avioliitossa/avoliitossa. Täysimääräinen kansaneläke on 692,54–775,70 euroa kuukaudessa siviilisäädystä riippuen.

Täysimääräinen **takuueläke** vuonna 2024 on 976,59 euroa kuukaudessa. Muu eläketulo vähennetään täydestä takuueläkkeestä.

Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen määrät löydät Kelan verkkosivustolta.

Kansaneläkettä voi hakea samalla hakemuksella kuin työeläkettä, joko sähköisesti tai paperilomakkeella. Tietyissä tilanteissa myös suullinen hakeminen on mahdollista.

Takuueläkettä voi hakea Kelan asiointipalvelussa sähköisesti, puhelimitse tai paperilomakkeella.

Jos olet työskennellyt useammassa EU:n jäsenvaltiossa, sinun tulee hakea eläkettä asuinvaltiossasi.

Hyödyllisiä lomakkeita

- [Hae työeläkettä verkossa](#)
- [Työeläkejärjestelmän yhteinen tunnistuspalvelu](#)
- [Lomakkeet työeläkkeen hakemiseen](#)
- [Liite eläkehakemukseen: Asuminen ja työnteko ulkomailla](#)
- [Vanhuuseläkkeen hakemuslomake](#)
- [Kelan sähköinen asiointipalvelu](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto: [Eläkkeellä ulkomailla](#)

Keneen otan yhteyttä?

Voit ottaa yhteyttä Kelan asiakaspalveluun [soittamalla](#) tai lähettämällä [sähköpostia](#).

Perhe-eläke t

Jos puolisisi menehtyy, olet oikeutettu leskeneläkkeeseen. Myös alaikäinen lapsi voi saada eläkettä.

Milloin perhe-eläkettä voi hakea?

Leski ja perheen alle 18-vuotiaat lapset ovat oikeutettuja perhe-eläkkeeseen, leskeneläkkeeseen ja lapseneläkkeeseen perheen huoltajan kuollessa. Perheen toimeentulo taataan eläkkeillä, joita maksetaan sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä.

Leskelle ja lapselle maksettavien eläkkeiden määrä on yhteensä vainajan eläkkeen suuruinen. Jos kuollut huoltaja ei ollut vielä eläkkeellä, määrä on samansuuruinen kuin vainajan työkyvyttömyyseläke olisi ollut. Lesken omat tulot vaikuttavat eläkkeen määrään, jos hänellä ei ole alle 18-vuotiaita lapsia.

Mitä ehtoja minun pitää täyttää?

Työeläkejärjestelmästä saat leskeneläkettä, jos olet ollut naimisissa puolison kanssa hänen kuollessaan, avioliitto oli solmittu ennen kuin hän oli täyttänyt 65 vuotta ja teillä on tai on ollut yhteinen lapsi. Jos yhteistä lasta ei ole, edellytetään, että olit puolison kuollessa vähintään 50-vuotias tai saanut työkyvyttömyyseläkettä vähintään kolme vuotta. Lisäksi avioliiton on täytynyt olla solmittu ennen lesken 50. ikävuotta ja kuolleen puolison 65. ikävuotta, ja sen on täytynyt kestää vähintään viisi vuotta.

Alle 18-vuotiaalla lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen.

Kansaneläkejärjestelmästä leskeneläkettä voidaan maksaa alle 65-vuotiaalle leskelle edellyttäen, että leskellä on yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa ja hänen ja edunjättäjän avioliitto oli solmittu ennen kuin edunjättäjä täytti 65 vuotta. Jos yhteistä lasta ei ole, edellytetään, että:

- leski oli täyttänyt 50 vuotta edunjättäjän kuollessa;
- avioliitto oli solmittu, ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja ennen kuin edunjättäjä täytti 65 vuotta, ja
- avioliitto oli jatkunut vähintään 5 vuotta.

Kansaneläkejärjestelmä myöntää eläkkeen myös alle 65-vuotiaille avopuolisoille edellyttäen, että heillä on yhteinen alle 18-vuotias lapsi, he ovat olleet avioliitossa ennen kuin edunjättäjä täytti 65 vuotta ja avioliitto on jatkunut vähintään viisi vuotta.

Lapseneläkettä voidaan maksaa alle 18-vuotiaalle lapselle. Kokopäiväisesti opiskelevalle lapselle lapseneläkettä voidaan kuitenkin maksaa 21 vuoden ikään asti.

Yllä lueteltujen ehtojen lisäksi kaikkien on pitänyt asua Suomessa vähintään kolme vuotta täytettyään 16 vuotta.

Mitkä ovat etuuteni ja miten haen niitä?

Työeläkejärjestelmän mukainen leskeneläke on 17–50 % puolison eläkkeestä. Määrä riippuu siitä, miten moni lapsista on oikeutettu lapseneläkkeeseen.

Hyvin toimeen tulevan lesken leskeneläkettä vähennetään seitsemännen kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan nuorimman lapsen täytettyä 18 vuotta. Vähennys on puolet määrästä, jolla lesken oma eläke tai eläkekattuma ylittää vähennyksen perusteen, joka on 818,50 euroa.

Lapseneläke on 33–83 % edunjättäjän eläkkeestä. Myös lapseneläkkeen määrä riippuu siitä, miten moni lapsi on oikeutettu lapseneläkkeeseen.

[Ohjeet perhe-eläkkeiden hakemiseen löydät tästä osoitteesta.](#)

Kansaneläkejärjestelmässä leskelle maksetaan 6 kuukauden ajan vakiomääräinen alkueläke, jonka jälkeen leskeneläkettä jatketaan perusmäärällä, jos leskellä on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi. Lisäksi pienituloiselle leskelle voidaan maksaa tulosidonnaista täydennysmäärää riippumatta siitä, onko hänellä lapsi. Eläkkeen määrää säädetään sen mukaan, kuinka pitkään vainaja on asunut Suomessa. Jatkoeläkkeen täydennysmäärään vaikuttavat lähes kaikki lesken tulot.

Kansaneläkejärjestelmään sisältyy aina perusmäärä, ja siihen voi kuulua täydennysmäärä.

Hae lapseneläkettä vanhemman kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Takautuva hakuaika on 6 kuukautta.

Perhe-eläkkeen määrät voit tarkistaa Kelan sivuilta.

Ohjeet leskeneläkkeen hakemiseen löydät Kelan sivuilta: <https://www.kela.fi/leskenelake-nain-haet>.

Ohjeet lapseneläkkeen hakemiseen löydät Kelan [sivuilta](#).

Hyödyllisiä lomakkeita

- [Leskeneläkkeen hakemuslomake \(kansaneläke\)](#)
- [Leskeneläkkeen hakemuslomake \(työeläke\)](#)

Tunne oikeutesi

[Lisätietoja työeläkkeistä.](#)

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [Kuolemantapauksen johdosta maksettavat avustukset](#)

Keneen kannattaa ottaa yhteyttä?

Voit ottaa yhteyttä Kelan asiakaspalveluun [soittamalla](#) tai lähettämällä [sähköpostia](#).

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturva tilanteissa, joissa henkilön tai perheen tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin menoihin.

Milloin toimeentulotukea voi hakea?

Toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturvan muoto, jonka Kela ja hyvinvointialueet myöntävät yksittäiselle henkilölle tai perheelle.

Kela tekee päätökset perustoimeentulotuesta. Toimeentulotuen pienempiä osia, täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea myöntävät hyvinvointialueet.

Milloin toimeentulotukea maksetaan?

Toimeentulotukea maksetaan määrä, jolla tukeen oikeutetun menot ylittävät hänen käytettävissä olevat tulonsa ja varansa.

Toimeentulotuen perusosa ja menot, jotka sillä pitää kattaa, on säädetty laissa. Perusosalla asiakkaan tulee kattaa ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot, henkilökohtaisen puhtauden ja kodin puhtauden menot, paikallisliikenteen maksut, lehtitilaukset, tietoliikenne, puhelimen käyttö sekä harrastus- ja virkistystoiminta.

Perusosan lisäksi Kela myöntää perustoimeentulotukea tarpeellisen suuruisiin asumismenoihin, kuten vuokraan tai vastikkeeseen, vesimaksuun, lämmitykseen, sähkölaskuun ja kotivakuutusmaksuun sekä vähäistä suurempiin terveydenhuollon menoihin (esimerkiksi reseptilääkkeet).

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää hyvinvointialueen toimesta mm. muihin asumismenoihin tai erityistarpeista tai -tilanteista johtuviin kustannuksiin.

Hyvinvointialueet voivat lisäksi myöntää ehkäisevää toimeentulotukea, jonka perusteista ne päättävät itse. Sen tarkoituksena on edistää omatoimista suoriutumista ja ehkäistä syrjäytymistä.

Oikeus saada toimeentulotukea syntyy, kun henkilö ei voi saada toimeentuloa ansiotyöllään tai yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden lain mukaan elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Perusosaa voidaan alentaa, jos henkilö on kieltäytynyt hänelle tarjotusta työstä tai työvoimapolitiisesta toimenpiteestä, tai maahanmuuttajien koulutusta tai kotouttamista edistävästä toimenpiteistä ja tämä on aiheuttanut toimeentulotuen tarpeen.

Miten toimeentulotukea haetaan?

Toimeentulotukea haetaan Kelan kautta ja Kelalta saadun päätöksen jälkeen oman asuinalueesi hyvinvointialueen sosiaalitoimistosta. Kiireellisissä tapauksissa voit kääntyä myös Kelan ja tilapäisen oleskelualueesi hyvinvointialueen sosiaalitoimiston puoleen.

Päätöksen toimeentulotuesta saa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen jättämisestä. Kiireellisissä tilanteissa päätös tehdään samana tai seuraavana arkipäivänä. Päätös tehdään tarpeen, tulojen, käytössä olevien varojen ja menojen perusteella. Hakija pääsee halutessaan keskustelemaan Kelan virkailijan ja hyvinvointialueen sosiaalihuollon ammattihenkilön kanssa.

Termien selityksiä

Kela: Kansaneläkelaitos

Hyödyllisiä lomakkeita

[Hakeminen – toimeentulotuki \(kela.fi\)](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan hakeminen](#)

Yhteystiedot

Ota yhteyttä oman hyvinvointialueesi sosiaalitoimeen. Kiireellisissä tapauksissa voit ottaa yhteyttä myös oleskelualueesi hyvinvointialueen sosiaalitoimistoon.

Työttömyys

Työttömyysturva

Jos jäät työttömäksi, voit saada työttömyyspäivärahaa korvauksena ansioiden menetyksestä.

Tässä kappaleessa annetaan tietoa seuraavista:

- Peruspäiväraha
- Ansiopäiväraha
- Työmarkkinatuki

Milloin voin hakea työttömyysturvaa?

Voit saada ansiopäivärahaa, peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea, jos työt loppuvat tai et saa opintojen jälkeen työpaikkaa.

Ansiopäivärahaa saat, jos olet työttömyyskassan jäsen. Sen määrä on sidottu aikaisempaan ansiotasoon. Ansiosidonnaista päivärahaa haetaan omasta työttömyyskassasta. Työttömyyskassaan kuulumisen on vapaaehtoista.

Jos et kuulu työttömyyskassaan, mutta täytät työssäoloehdon, voit hakea Kelasta peruspäivärahaa. Ansiosidonnaista päivärahaa ja peruspäivärahaa maksetaan aina 300–500. päivään asti. Sen jälkeen voit saada työmarkkinatukea Kelasta. Työmarkkinatukea voit hakea myös silloin, jos et ole ollut vielä työelämässä, mutta et saa töitä. Sitä maksetaan lisäksi henkilöille, jotka ovat olleet työssä, mutta eivät täyttäneet työssäoloehdotta tai jotka ovat saaneet työttömyyspäivärahaa enimmäisajan.

Myös yrittäjälle voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa.

Kaikkia työttömyyspäiväraha hakemuksia varten on ilmoitauduttava työnhakijaksi TE-toimistoon (<http://www.te-palvelut.fi/te/fi/>). TE-toimisto neuvoo työnhaussa ja tarjoaa eri tukimuotoja.

Mitä vaaditaan työttömyysturvan saamiseksi?

Työttömyyspäivärahan maksu alkaa, kun olet ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa seitsemän työpäivää.

Haetpa ansiopäivärahaa työttömyyskassastasi tai peruspäivärahaa Kelalta, perusteet ovat samat. Päiväraha maksetaan 18–64-vuotiaille Suomessa asuville työttömille työnhakijoille, jotka ovat olleet työssä 26 viikkoa työttömyyttä edeltäneiden 28 kuukauden aikana (työssäoloehdot laajennetaan 26 kalenteriviikosta 12 kuukauteen 2.9.2024). Henkilöt, joiden eläkeikä on yli 65 vuotta, voivat saada työttömyysetuuksia eläkeikänsä saakka. Yrittäjien työssäoloehdot täyttyy, kun henkilö on työttömyyttä edeltäneiden 48 kuukauden aikana työskennellyt vähintään 15 kuukautta siten, että yritystoiminta on riittävän laajaa. Saadaksesi ansiopäivärahaa ollessasi työttömyyskassan jäsen, sinun tulee täyttää työssäoloehdot.

Jos et täytä yllä olevia ehtoja, voit hakea työmarkkinatukea. Työttömällä, Suomessa asuvalla 17–64-vuotiaalla työnhakijalla on oikeus työmarkkinatukeen. Henkilöt, joiden eläkeikä on yli 65 vuotta, voivat saada työmarkkinatukea eläkeikänsä saakka. Henkilöillä, jotka eivät ole suorittaneet ammattikoulutusta, voi olla 21 viikon odotusaika.

Etuudet ja miten niitä haetaan

Ansiopäivärahaa haetaan omasta työttömyyskassasta. Sen määrä riippuu aikaisemmasta ansiotasostasi. Voit laskea arvion omasta ansiopäivärahastasi Työttömyyskassojen yhteisjärjestön [sivuilla](#).

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea haetaan Kelasta.

Ansiosidonnaista päivärahaa, peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotetaan huollettavina olevien alle 18-vuotiaiden lasten perusteella 1.4.2024 saakka, jonka jälkeen korotukset poistuvat. Korotettua työttömyyspäivärahaa ja työmarkkinatukea maksetaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta.

Työttömyyspäiväraha ja työmarkkinatuki ovat veronalaista tuloa.

Termien selityksiä

Työllistymistä edistävä palvelu: työnhakuvalmennus, uravalmennus, työkokeilu, työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen koulutus, maahanmuuttajan omaehtoinen koulutus, kuntouttava työtoiminta tai muu TE-toimiston antama toimi.

TE-toimisto: työ- ja elinkeintoyimisto.

Lomakkeita ja verkkopalveluita, joita saatat tarvita

- [Ilmoittaudu työnhakijaksi TE-toimistoon verkkopalvelussa](#)
- [Ohjeet ja lomakkeet ansiopäivärahan hakemiseen](#)
- [Peruspäiväraha](#)
- [Katso lisätietoa peruspäivärahasta](#)
- [Katso lisätietoa työmarkkinatuesta](#)
- [Katso lisätietoja ansioturvasta](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [Työttömyys- ja sosiaaliturvaetuudet](#)

Keneen otan yhteyttä?

Paikalliseen TE-toimistoon: <http://www.te-palvelut.fi/te/fi/index.html>

Omaan työttömyyskassaasi: Täältä löydät kaikki Suomessa toimivat työttömyyskassat. [Yhteystiedot](#)

Kelan asiakaspalvelu

- [Asiointipalvelu verkossa](#)
- [Soita Kelaan](#)
- [Palvelupisteen haku](#)

Ulkomailla asumisen vaikutus tukiin

Ulkomailla asumisen vaikutus etuuksiin

Miten Suomesta ulkomaille muuttaminen vaikuttaa sosiaaliturvaetuksiisi.

Milloin ulkomaille muutto vaikuttaa sosiaaliturvaan?

Pääsääntö on, että voit saada sosiaaliturvaetuksia, jos asut Suomessa vakinaisesti. Asut Suomessa vakinaisesti, jos sinulla on täällä varsinainen asunto ja koti ja oleskelet pääasiallisesti täällä.

Jos muutat ulkomaille alle kuudeksi kuukaudeksi, olet yleensä oikeutettu Kelan tukiin. Säännöstä voidaan joustaa, jos oleskelusi EU- tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa kestää kauemmin kuin kuusi kuukautta, eli oikeutesi Kelan tukiin voi säilyä yli kuusi kuukautta. Poikkeus on EU- ja ETA-maissa sekä Sveitsissä, Yhdistyneessä kuningaskunnassa* työskentely: alle kuuden kuukaudenkin kestävä työskentely siirtää sinut työskentelymaasi sosiaaliturvan piiriin.

Jos taas tarkoituksesi on asua ulkomaille yli kuusi kuukautta, menetät useimmissa tapauksissa oikeutesi Suomen sosiaaliturvaan.

Lakisääteinen työeläke maksetaan Suomesta kaikkiin maihin, myös silloin, kun muutat ulkomaille pysyvästi.

* Jokainen tapaus on arvioitava erikseen sen selvittämiseksi, kuuluuko henkilö erosopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan, toisin sanoen sovelletaanko henkilöön sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevia EU-asetuksia vai kuuluuko hän erosopimuksen 32 artiklassa kuvattuihin tilanteisiin ja / tai kuuluuko hän kansallisen lainsäädännön ja kauppa- ja yhteistyösopimuksen liitteenä olevan sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevan pöytäkirjan piiriin.

Milloin muuton vaikutus sosiaaliturvaan alkaa?

Jos muutat ulkomaille pysyvästi tai oleskelet muussa kuin EU- tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa yli kuusi kuukautta, oikeutesi Kelan tukiin päättyy yleensä muuttoajankohtaan. Poikkeuksena ovat mm. työkomennukselle lähetetyt työntekijät ja opiskelijat, jotka voivat tietyin edellytyksin kuulua sosiaaliturvaan myös yli kuusi kuukautta kestävästä ulkomaille oleskelun ajan.

Jos alun perin tilapäiseksi, eli alle kuusi kuukautta kestäväksi suunniteltu ulkomaille oleskelu muuttuu vakinaiseksi, oikeutesi Suomen sosiaaliturvaan päättyy olosuhteiden muutoksesta lukien.

Jos kuitenkin edelleen työskentelet Suomessa, voit tietyin edellytyksin edelleen kuulua Suomen sosiaaliturvaan, vaikka olisitkin muuttanut toiseen EU/ETA-maahan tai Sveitsiin, tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Jos kysymyksessä on työskentely EU- tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa sinne lähetettynä työntekijänä, työnantaja tai työntekijä voi hakea lähetetyn työntekijän -todistusta Eläketurvakeskukselta. Todistuksella vahvistetaan, kuulutko edelleen Suomen sosiaaliturvaan väliaikaisen työkomennuksen aikana. Todistus voidaan myöntää enintään 24 peräkkäiseksi kuukaudeksi maata kohden EU-/ETA-maihin tai Sveitsiin, tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Uuden komennuskauden voidaan yleensä katsoa alkavan samassa maassa, kun edellisen komennuskauden päättymisestä on kulunut vähintään kaksi kuukautta. Kutakin komennusmaata koskevat enimmäisjaksot maissa, joiden kanssa Suomi on solminut kahdenkeskisen sosiaaliturvasopimuksen, määritetään kyseisissä sopimuksissa. Kaikkiin muihin maihin lähetyksen enimmäisjakso on viisi vuotta.

Jos työkomennuksen enimmäisaika ylittyy samassa maassa, työnantaja tai työntekijä voi hakea Eläketurvakeskukselta poikkeuslupaa pidentääkseen komennuksen enimmäisaikaa. Poikkeuslupa voidaan myöntää vain, jos sille on saatu työnantajamaan viranomaisten hyväksyntä.

Suomen sosiaaliturvaan kuulumisen voi tarkistaa Kelasta, joko sähköisestä asiointipalvelusta (www.kela.fi/asiointi) tai ottamalla yhteyttä Kelan asiakaspalveluun ([palvelupisteen haku](#)).

Voit tarkistaa Eläketurvakeskukselta, kuulutko Suomen sosiaaliturvan piiriin työskennellessäsi lähetettynä työntekijänä ulkomaille:

sähköpostitse ulkomaanasiat@etk.fi tai puhelimitse +358 (0) 29 411 2816.

Miten ulkomaille muutosta ilmoitetaan?

Ilmoita Kelaan ulkomaille muutosta ja jos olet ulkomailta yli 3 kuukautta ja Kela maksaa sinulle tällä hetkellä tukia, aiot oleskella ulkomailta yli kuusi kuukautta ja olet kokoaikainen opiskelija, lähetetty työntekijä tai muuten oikeutettu Kelan tukiin ulkomailta oleskelusta huolimatta. Ilmoita myös Kelalle aina, jos muutat ulkomaille ja jos olet väliaikaisesti työtön toisessa EU- tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai jos olet säännöllisesti ulkomailta, vietät suurimman osan ajastasi ulkomailta ja Kela maksaa sinulle tukia.

Sinun on tehtävä ilmoitus Kelalle viimeistään Suomeen palatessasi tai aiemmin, jos ulkomailta oleskelusi vaikuttaa tukiisi.

Voit tehdä ilmoituksen Kelan asiointipalvelussa (www.kela.fi/omakela) tai täyttää lomakkeen Muutto ulkomaille tai työskentely ulkomailta (Y 38) ja postittaa sen mihin tahansa Kelan toimistoon.

Termien selityksiä

Vakinaisella ulkomaille muutolla tarkoitetaan yli kuusi kuukautta kestävästä ulkomaille muuttoa.

Tilapäisellä ulkomailta oleskelulla tarkoitetaan yleensä enintään kuusi kuukautta kestävästä ulkomailta oleskelusta. Säännöstä voidaan joustaa, vaikka oleskeltäisiin EU- tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa pidempään kuin kuusi kuukautta.

Hyödyllisiä lomakkeita

Jos muutat tilapäisesti toiseen EU- tai Eta-maahan, tai Sveitsiin, tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa tilaa Kelasta ilmainen eurooppalainen sairaanhoitokortti. Lisätietoja kortin hakemisesta: <https://www.kela.fi/eurooppalainen-sairaanhoitokortti>.

Lisätietoja Kelan sivuilta: <https://www.kela.fi/sosiaaliturvaan-kuuluminen-suomesta-ulkomaille>

Lisätietoja ja hyödyllisiä lomakkeita hakiessasi lähetetyn työntekijän todistusta:

- <https://www.tyoelake.fi/fi/Sivut/Lomakkeet.aspx>
- <https://www.etk.fi/tyo-ja-elakkeet-ulkomailta/ulkomaantyon-vakuuttaminen/todistuksen-hakeminen>

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja nettisivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

[Lisätietoja Kelasta.](#)

[Lisätietoja Eläketurvakeskuksesta.](#)

Muutto Suomeen

Milloin pääsen Suomen sosiaaliturvan piiriin, kun muutan Suomeen?

Kun muutat Suomeen

Kun muutat Suomeen, sosiaaliturvaasi vaikuttaa se, onko kyseessä lyhytaikainen vai vakainainen muutto vai tuletko Suomeen työhön. Suomen sosiaaliturvaan kuulumisen voi tarkistaa Kelan asiointipalvelusta, katso lisätietoa www.kela.fi.

Jos olet EU-maan kansalainen, et tarvitse oleskelulupaa Suomessa asumiseen tai Suomessa työskentelyyn. Jos oleskelusi kestää yli kolme kuukautta, sinun on rekisteröitävä oleskeluoikeutesi.

Jos muutat Suomeen vakinaisesti, sinulla on yleensä oikeus asumiseen perustuvaan sosiaaliturvaan, kuten sairausvakuutuksen etuuksiin ja perhe-etuuksiin. Päätöksen oikeuksistasi tekee Kela. Olet oikeutettu myös julkisiin terveyspalveluihin kunnan asukkaana tai Suomessa työskentelyn perusteella.

Jos muutat Suomeen tilapäisesti, etkä myöskään työskentele Suomessa, sinulla ei yleensä ole oikeutta asumiseen perustuviin sosiaaliturvaetuuksiin.

Jos tulet Suomeen työskentelemään, kuulut Suomen työeläkejärjestelmän, tapaturmavakuutuksen ja julkisten terveystalvelujen piiriin ensimmäisestä työpäivästä alkaen. Moniin Kelan toimeenpanemiin asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin sinulla on oikeus, jos työstä saatava palkka on vähintään 800,02 euroa kuussa tai jos muutat Suomeen vakinaisesti.

Jos tulet Suomeen tilapäisesti toisesta EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä, tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa* sinulla on oikeus välttämättömään sairaanhoitoon lähtömaasi antamalla eurooppalaisella sairaanhoitokortilla.

* Sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevia EU:n sääntöjä ei enää sovelleta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan eikä Yhdistyneessä kuningaskunnassa 1.1.2021 alkaen. EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen erosopimuksen soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden oikeudet on kuitenkin edelleen suojattu. Kaikki henkilöt eivät kuitenkaan kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan. Tällaisissa tapauksissa EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisestä sosiaaliturvan yhteensovittamisesta säädetään kaupp- ja yhteistyösopimuksen asianomaisella pöytäkirjalla. Pöytäkirja vastaa EU:n sääntöjä ja sen soveltamisala on kattava, mutta se ei tarjoa samantasoista suojaa kuin EU:n lainsäädäntö.

Miten minun pitää toimia?

Jos olet Suomessa yli 3 kuukautta

EU-kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa Maahanmuuttovirastoon. Sen jälkeen hän ilmoittautuu Digi- ja väestötietovirastolle. Mukaan tarvitaan:

- passi tai virallinen kuvallinen henkilökortti, ja
- unionin kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistus (saatu paikalliselta poliisilta).

Maistraatti tekee väestötietojärjestelmään merkinnän henkilön kotikunnasta.

Jos muutat tilapäisesti

Tilapäisesti eli alle vuoden Suomessa oleskeleva ulkomaalainen voi toimittaa rekisteröinti-ilmoituksen verotoimistoon tai maistraattiin. Tällöin henkilö saa suomalaisen henkilötunnuksen.

Hakeminen Suomen sosiaaliturvaan

Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan voi hakea Kelan sähköisessä asiointipalvelussa tai paperilomakkeella. [Lisätiedot hakemisesta.](#)

Mihin olen oikeutettu ja miten haen etuuksia?

Termien selityksiä

Asumisperusteinen sosiaaliturva: Asumisperusteisella sosiaaliturvalla tarkoitetaan erityisesti Kelan toimeenpanemaa sosiaaliturvaa, johon kuuluvat muun muassa lapsilisä, kansaneläke, sairausvakuutus, kuntoutus ja vammaisetuudet. Lähtökohtana näiden etuuksien saamiselle on se, että henkilön katsotaan asuvan Suomessa. Lisäksi julkiset sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut perustuvat kunnassa asumiseen.

Hyödyllisiä lomakkeita ja linkkejä

- [Kela:](#) Hae Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan sähköisessä asiointipalvelussa tai paperilomakkeella
- [Eläketurvakeskus](#)
- [Maahanmuuttovirasto](#)

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja internetsivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

- [Lisätietoa saat Kelan asiakaspalvelusta.](#)
- [Palvelupisteen haku.](#)

Vakituinen asuinpaikka

Vakinainen asuinpaikka

Suomen lainsäädännössä on useita asumisen käsitteitä. Sosiaaliturvan kannalta tärkeitä ovat kotikuntalain tarkoittama asuminen ja asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetussa laissa määritelty asuminen.

Suomessa asuvan oikeudet

Vakinaisesti Suomessa asuvilla on oikeus hyvinvointialueen järjestämiin sosiaali- ja terveystalveluihin ja Kelan maksamiin sosiaaliturvaetuuksiin. Kotikuntalain mukaan henkilön kotikunta on hänen asuinkuntansa.

Jos henkilöllä on käytössään useampia asuntoja tai ei asuntoa lainkaan, hänen kotikuntansa on kunta, jota hän pitää itse kotikuntanaan esimerkiksi perhesuhteidensa tai toimeentulonsa takia ja johon hänellä on edellä mainittujen seikkojen perusteella kiinteä yhteys. Jos henkilön omaa käsitystä kotikunnasta ei voida selvittää, kotikunnaksi määritellään kunta, johon hänellä katsotaan olevan kiintein yhteys. Kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka merkitään väestötietojärjestelmään.

Asumisperusteisen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuuluu henkilö, jolla on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee Suomessa. Henkilön asumisen Suomessa ratkaisee Kela.

Ulkomaalaisen asuminen Suomessa

Suomeen tulleen kotikunta määräytyy samoilla perusteilla kuin muidenkin henkilöiden, jos hän asuu Suomessa ja hänellä on tarkoitus jäädä tänne vakinaisesti asumaan.

Vakinaisesti Suomeen muuttaville henkilöille rekisteröidään kotikunta ja he saavat suomalaisen henkilötunnuksen.

EU-kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on rekisteröitävä oleskelunsa poliisille. Sen jälkeen hän ilmoittautuu Digi- ja väestötietovirastolle. Mukaan tarvitaan:

- passi tai virallinen kuvallinen henkilökortti;
- Unionin kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistus (saatu paikalliselta poliisilta).

Suomeen muuttava henkilö kuuluu sosiaaliturvan piiriin, jos olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen hänen katsotaan muuttavan Suomeen vakinaisesti asumaan. Tätä osoittavat esimerkiksi työsopimus, vakinaisesti Suomessa asuvan henkilön perheenjäsenyys tai muut siteet Suomeen.

Miten haen asumisperusteisia etuuksia?

Kunnan asukkailla on oikeus hyvinvointialueen järjestämiin sosiaali- ja terveystalveluihin. Näihin talveluihin pääsee ottamalla yhteyttä hyvinvointialueen viranomaisiin. Asumisperusteisia sosiaaliturvaetuuksia, kuten lapsilisä ja sairausvakuutuksen korvauksia, haetaan Kelasta.

Termien selityksiä

Asumisperusteinen sosiaaliturva: Asumisperusteisella sosiaaliturvalla tarkoitetaan erityisesti Kelan toimeenpanemaa sosiaaliturvaa, johon kuuluvat muun muassa lapsilisä, kansaneläke, sairausvakuutus, kuntoutus ja vammaisetuudet. Lähtökohtana näiden etuuksien saamiselle on se, että henkilön katsotaan asuvan Suomessa. Lisäksi julkiset sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut perustuvat kunnassa asumiseen.

Tarvittavia lomakkeita

[Muuttoilmoituksen voi tehdä Digi- ja väestötietovirastoon](#) Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan voi hakea Kelan sähköisessä asiointipalvelussa tai paperilomakkeella. [Lisätiedot hakemisesta](#).

Tunne oikeutesi

Komission julkaisu ja nettisivusto:

- [EU:n sosiaaliturvan koordinointi](#)

Keneen otan yhteyttä?

Digi- ja väestötietovirasto: <https://dvv.fi/muutto>

Kela: <https://www.kela.fi/ulkomailta-suomeen-pikaopas>.

Yhteydenotot EU:hun

Käynti tiedotuspisteessä

Euroopan unionin alueella toimii yhteensä satoja Europe Direct -tiedotuspisteitä. Lähimmän tiedotuspisteen osoite löytyy verkosta: europa.eu/european-union/contact_fi

Yhteydenotot puhelimitse tai sähköpostitse

Europe Direct -palvelu vastaa Euroopan unionia koskeviin kysymyksiin. Palveluun voi ottaa yhteyttä

— soittamalla maksuttomaan palvelunumeroon 00 800 678 910 11

(jotkin operaattorit voivat periä puhelumaksun),

— soittamalla puhelinnumeroon +32 22999696 tai

— sähköpostitse: europa.eu/european-union/contact_fi

Tietoa EU:sta

Verkkosivut

Tietoa Euroopan unionista on saatavilla kaikilla EU:n virallisilla kielillä Europa-sivustolla, europa.eu/european-union/index_fi

EU:n julkaisut

EU:n ilmaisia ja maksullisia julkaisuja voi ladata tai tilata osoitteesta publications.europa.eu/fi/publications. Ilmaisia julkaisuja on mahdollista saada usean kappaleen erinä ottamalla yhteyttä Europe Direct -palveluun tai paikalliseen tiedotuspisteeseen (ks. europa.eu/european-union/contact_fi).

EU:n lainsäädäntö ja siihen liittyvät asiakirjat

EU:n koko lainsäädäntö vuodesta 1952 ja muuta tietoa EU:n oikeudesta on saatavilla kaikilla virallisilla kielillä EUR-Lex-tietokannassa osoitteessa eur-lex.europa.eu

EU:n avoin data

EU:n avoimen datan portaalien (data.europa.eu/euodp/fi) kautta on saatavilla EU:n data-aineistoja. Data on ilmaiseksi ladattavissa ja uudelleenkäytettävissä sekä kaupallista että ei-kaupallista käyttöä varten.

